

Dinko Šimunović - Muljika

O piscu

Dinko Šimunović rođen je 1. rujna 1873. godine u Kninu, u Dalmaciji. Svoje djetinjstvo je proveo u selu Koljanima, kraj rijeke Cetine, nedaleko od Vrlike, a zatim u selu Kijevu ispod Dinare. Završio je učiteljsku školu, gdje je kao učitelj službovao po selima, a kasnije je premješten u Split i imenovan nastavnikom u Obrtnoj školi. Patrijarhalna sredina je ostavila duboke dojmove na budućeg pisca. Kada je umirovljen preselio se s porodicom u Zagreb, gdje je umro 3. kolovoza 1933. godine.

Svoj prvi književni sastav, crticu Mjesec dana na vojničkim vježbama objavio je u zagrebačkom kalendaru Bog i Hrvati. Pripovjedač (novelist), romanopisac, pisac autobiografske proze, svoj prvi književni prilog, s kojim je svratio pažnju književnog svijeta je nedovršena pripovijetka Mrkodol koju je objavio u zadarskom Lovoru. Predstavio se kao darovit pripovjedač, «pjesnik hrvatske energije» koji spaja «duh moderne realistične pripovijetke s duhom naše narodne pjesme i tradicije» Objavio je desetak knjiga (pripovijetke, romane, autobiografije), a okušao se i kao dramski pisac objavivši liliputansku komediju Romilda i Stojan, aktovku Čudo i dramu u tri čina Momak-djevojka. On u svojim djelima opisuje život dalmatinskog Zagorja. Zanimljiv je roman Porodica Vinčić. Poznati su njegovi romani Tuđinac, Mrkodol, Alkar, Muljika, Duga, Duga, Mladi dani. Pripovijetke sa Krke i Cetine, Kukavica, O starom slijepom kaluđeru. Napisao je još mnoge prikaze, ocjene i eseje.

Tema: Opis ljudi i kraja u kojem žive, te izdvojen lik Muljike i razvoj priče o njezinoj sudbini.

Problematika koja se obrađuje:

- Opis prilika i života ljudi u seoskoj sredini koji se oblikuju u neposrednom odnosu prema tradicionalnim društvenim zbivanjima
- Oslikavaju se raznolike pojave na selu. Odnos sela i grada, tuđinstvo i neukorijenjenost.
- Položaj žene u patrijarhalnoj sredini, ljubav, junaštvo, tradicija
- Jasno portretiranje pojedinih likova
- Lirski opis krajolika sa idiličnim pastoralnim prizorom
- Uloga dijaloga Ilije i Boje sa govornom karakterizacijom likova
- Senzualnost namanastirčana

- Lirska poanta opisivanja groba mlade Boje

Struktura djela: Novela je naslovljena prema nadimku glavne junakinje Boje koju su nazvali Muljikom, koja se razlikovala od ostalih djevojaka, bila je nježna i boležljiva. Prikaz raznolikih pojava u seoskom životu, odnos sela i grada, položaj žene u patrijarhalnoj sredini, ljubav, junaštvo i tradicija. Lirski idilični prizori u kojima progovara tjelesnost i zdravlje. Izmjenjuju se sjetni i radosni tonovi (baladični i ditirampski).

Književna vrsta: Jedna od najlirskih hrvatskih pripovijedaka

Inspiracija iz sličnog djela: U svojim djelima je uspio je iskazati jedan svoj lični odnos prema dramskom. Promatranje i objektivno opisivanje događaja u prirodi koji svoje osjećaje prenosi u krilo prirode i u predmete što ih opisuje. Promatranje ljudske duše i objektivno opisivanje događaja u prirodi zbivanja ljudskih osjećaja. On se može predložiti pomoću paralele s Krležom i njegovim shvaćanjem dramskog stvaralaštva. Opisivanje prirode kao što je to radio Turgenjev. Uvjeravamo se da sve njegove priče, bez obzira na različite fabule, imaju nešto čvrsto i zajedničko: sličnost pasivnih, nedovoljno snažnih u odnosu prema životu karaktera glavnih junaka, što obično rezultira tragičnom poantom, pobjedom surovosti prirode ili života nad tim povučenim, slabim, neotpornim ljudskim jedinkama.

Vrijeme radnje: oko 1905. godine.

Mjesto radnje: Manastir Draga i okolna sela.

Likovi:

Boja mlinareva kći od 14. godina. Nije bila ni crvena ni jedra kao druge cure, ne leži nikada, hoda hitro, gleda blago, ali bistro. Vitka je i bijela, krupnih očiju, no namanastirčani kažu da je suha i žuta, možda zato i bolesna. I zato su je prozvali Muljika, jer je bijela kao muljika (mekani bijeli kamen). U gradu bi rekli kao mramor. Govorilo se, da je i njezina majka bila takva.

Joviša je mlinarev sin, a njegova kći je bila ta Muljika. Kako Muljika nije imala ni brata ni sestre, pa je uvijek pred ocem bila kriva. Otac

Joviša u početku ju je volio, a kasnije tukao, pogotovo kada bi se napio u krčmi niže mlina.

Ilija krčmarev sin koji se vratio iz vojske. Ništa nije radio, izvadilo bi ogledalo i češalj i nekakvu mast kojom je mazao brkove i kosu, pa šetao u šumi. Nosio je Ilija ili kako je on sam sebe nazvao Elias Kurtović svoje vojničko odijelo, tijesne bijele hlače, modru bluzu s crvenim resama, a na glavi crvenu kapu s dugim crnim resama. Lice mi je bilo okruglo i crveno, kao što je u namanastirčana uvijek bivalo.

Sadržaj:

U cijeloj krajini znalo se za namastirčane, koji su pripadali manastiru Dragi, no seljani ga nisu zvali manastir, nego namastir, a sebe namastirčani. U ovoj drazi, osim kaluđera nalazilo se i pedeset stanovnika koji su za sebe govorili: «Mi namastirčani!» Još su tu bile i dvije Crkve, stara, malena, crna bez zvonika i nova bijela, velika sa zvonikom. Blizu samih temelja manastira izlazi potok Sitnica, a malo dalje se nalazi omanje jezero, za koje namanastirčani kažu da nema dna. Sjena i vlaga! Vrbe se saginju nad vodu, kao da piju. Manastir i sve ostale kuće od temelja pa do polovine, umotani su u mahovinu. No, zdravlje je u toj drazi začudo cvjetalo, sve sama okrugla, puna i crvena lica. Prsa široka, mišice debele, a noge krive ali čvrste. Njihove djevojke udavale su se kada im je bilo oko 14 – 15 godina, a nije bilo rijetko da su se udomile i mlađe. Sa 18. godina smatrale su se već usidjelicama ili kako bi se u drazi reklo: «posjela cura, brate, pa što da ti drugo kažem. » No nevjestice sa 30 godina su puke starice, ali ne smeta, samo da mogu raditi. Liječnika ovdje nije bilo. Namanastirčanin Musa liječio je rane kojih je ovdje bilo dosta od kolaca i noža, a za druge bolesti, ovdje se nije znalo. Musa se nije jedino razumio u bolest što ju je imala mlinareva kći Boja od 14. godina. Nije bila ni crvena ni jedra kao druge, ne leži nikada, hoda hitro, gleda blago, ali bistro, pa možda i nije bolesna. Vitka je i bijela, krupnih očiju, no namanastirčani kažu da je suha i žuta. U drugih se oči ne vide od mesa, crvene su kao kukurijek, potuku se za uže ili sjekiru, a ona nije takova. Bit će da je bolesna. I zato su je nazvali Muljika jer je bijela kao muljika (mekani bijeli kamen). U gradu bi rekli kao mramor, a namanastirčani : muljika, pa muljika!» Govorilo se, da je i njezina majka takva.

U manastiru u Drazi bio je kaluđer, te su uoči njegove smrti došla njegova majka i sestra. Kada je umro, majka nije htjela otići, da ne

bude daleko od njegova groba u kojem je i ona ubrzo našla mjesta. Kćerka je ostala kod mlinara, pa kako je bila sirota, kaluđer je dadu za mlinareva sina Jovišu, a njezina kći je bila ta Muljika. Kako Muljika nije imala ni brata ni sestre, pa je uvijek pred ocem bila kriva. Otac Joviša u početku ju je volio, a kasnije tukao, pogotovo kada bi se napio u krčmi niže mlina: «Valaj nećeš» - rekao bi u sebi budućem zetu – «valjati se po mojoj mucí. Sada ću ja malo živjeti, ta dosta sam se namučio!» I tada bi otišao u krčmu da troši muku.

Krčmar je imao tri kćeri koje je udomio i dva sina oženio, a sin Ilija mu se sada vratio iz vojske. Kada se naspava i napije vode iz Sitnice, jer ništa nije radio, izvadi ogledalo i češalj i nekakvu mast kojom namaže brkove i kosu, pa krene u šumu u šetnju.

Na jednoj od tih samotnih šetnji ugleda Boju kako čuva stado ovaca. Nosio je Ilija ili kako je on sam sebe nazvao Elias Kurtović svoje vojničko odijelo, tijesne bijele hlače, modru bluzu s crvenim resama, a na glavi crvenu kapu s dugim crnim resama. Lice mi je bilo okruglo i crveno, kao što je u namanastirčana uvijek bivalo.

Kada je ugledao Boju, koja je sjedila na obali Sitnice tako lijepa u bijeloj košulji, lijepe smeđe valovite kose i prelijepih tamnih očiju. Ilija se odmah u nju zaljubi: «ajn faine frajla! Du bist di rose kenigin!» sve kićene rečenice što ih je kao vojnik rasipao drugim djevojkama izčezoše, pa samo duboko uzdahne. Kada je Boja otišla sa svojim stadom, Iliji ostade livadica pusta i tužna.

Došla jesen i momci se žene. Ilijica hoće Boju, ali otac Petraš i majka Marta ne žele Muljiku za snaju. «Neće Muljika za našega Ilijicu» - vele oni – «dok smo mi živi! Imamo mi za njega drugu curu, a onaj zelembać, ona Muljika... napunili cikom i vikom cijelu Dragu» Muljika plače, a čača je tješi: «Sad, kada su mi sve uzeli, moraju i tebe da uzmu, nijesam ja sve u njega potrošio, on je sam činio račune kako je htio!»

I kada je stari Petraš ipak došao u mlin da se dogovore za prošnju i pir, ciknula je ona: «Ne daj ti mene čača mili!» Zaredali se svatovi, grmjale kubure a jeka tutnjila dragom. Pilo se vino, prolijevalo, pjevalo, pa se i promuklo, tutnjila je Draga, ali se i stišala. Samo je Sitnica nabujala i šumila sve jače, a mećava stala zavijati kroz Dragu. Mete, mete snijeg, a Draga od tutnjave zvona i pjesama opet oživjela jer je došao Božić. U Petraševoj krčmi po danu vike i igre, a navečer tišina, samo Ilijica pognute glave korača u krčmi. Muljika već mjesec dana leži, ne tuži se da ju nešto boli, iz postelje ne može, već samo gucne koji put vodu s vrelašca. Zvali su Musu, ali on ne zna što je

Muljici. Svima je već dodijala, samo Ilijica katkada kradom zaplače. Petraš veli: «Neće ti tvoja lasica umrijeti, ne boj se, samo će ti tako ležati, dok ne ostariš, a raditi neće ništa!» No nije pogodio! Nakon dva dana u tamnoj sobi iza krčme osvanula je Boja bijela i hladna kao latice zelenkade. Sutradan su namanastirčani odnijeli Boju u grob iza stare crkve koji su joj u smrznutoj zemlji iskopali. Istom što je grob mlade Boje bio zasut, stadoše ga tiho posipati i pahuljice snijega.